ISSN: 1309 4173 (Online) 1309 - 4688 (Print)

Volume 12 Issue 4, August 2020

DOI Number: 10.9737/hist.2020.893

Araştırma Makalesi

Makalenin Geliş Tarihi: 02.06.2020 Kabul Tarihi: 12.07.2020

Atıf Künyesi: Mine Demir - Abdülkadir Erçin, "Bartın'ın Ticari Hayatına Yön Veren Bedosaki Ailesinin Adının Karıştığı Ticari Yolsuzluklar (1890-1905)", *History Studies*, 12/4, Ağustos 2020, s. 1617-1638.

Bartın'ın Ticari Hayatına Yön Veren Bedosaki Ailesinin Adının Karıştığı Ticari Yolsuzluklar (1890-1905)

Corruptions of Bedosaki Family Which Shapes Bartın's Commercial Life (1890-1905)

Volume 12
Issue 4
August
2020

Dr. Mine Demir – Arş. Gör. Abdülkadir Erçin

ORCID No: 0000-0002-4897-9030 / 0000-0003-4070-9025

Bartın Üniversitesi

Öz: Cevahircioğlu Bedosaki, 19. yüzyılın sonlarında Niğde bölgesinden gelerek Bartın'a yerleşen ve Bartın çevresinde ticari faaliyetlerde bulunan Rum tebaasına mensup bir tüccardır. Amasra'da ilk maden ocaklarını işletmeye açan, Batı Karadeniz bölgesinde 14 maden ocağını işleten ve kereste ticareti sayesinde bölgenin ileri gelen zenginlerinin başında gelmekteydi. Bedosaki Efendi Bartın'dan Zonguldak'a kadar uzanan ticari faaliyetlerini damatları Sarafım ve Kuço ile kâtibî Yazıcı Bodos'la birlikte yürüttü. Bedosaki ailesi gerek sağladıkları istihdam olanakları gerekse yeni yaşam şartlarını şehre taşımaları bakımından Bartın'ın gelişmesinde önemli paya sahipti.

Yerel idareciler ve tüccarlar ile kurmuş olduğu ilişkiler sayesinde kendisine yeni ortaklar edinen ailenin, 19. yüzyılın sonlarından itibaren kereste ve maden işleri hızlı bir gelişme gösterdi. Ancak bu gelişmeler çeşitli sorunları da beraberinde getirdi. 1890-1905 yılları arasında artan ticari faaliyetlerle beraber ailenin adı sık sık yolsuzluk ve usulsüzlüklerle anılmaya başladı. Yöneltilen suçlamaların çoğu yerel idarecilerinin Cevahircioğlu Bedosaki'nin ticari faaliyetlerinde gösterdikleri kayırmacı tavırdan kaynaklanmaktaydı. Bu çalışmada Bedosaki ailesinin adının karıştığı yolsuzluk olayları, yerel idarecilerle kurdukları ilişki ağı çerçevesinde ele alınmaktadır. 19. yüzyılın sonlarında Osmanlı taşrasında gerçekleşen ve on beş yıllık sürede aynı kişi etrafında devam eden yolsuzluk olayları karşısında merkezi yönetimin yaklaşımının seyrine dair değerlendirmeler yapılmıştır. Osmanlı arşiv belgeleri ile konuyla ilgili araştırmalardan yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cevahircioğlu Bedosaki, Bartın, Tanzimat dönemi, yolsuzluk, kereste ticareti, kömür madeni.

Abstract: Cevahircioğlu Bedosaki is a member of the Greek nation that came from the Niğde region in the late 19th century and settled in Bartın. He carried out commercial activities in and around Bartın. Bedosaki opened its first mines in Amasra, operated 14 mines in western black sea region and became rich in the region thanks to the timber trade. He carried out his commercial activities together with his groom Sarafım and Kuço and his secretary Yazıcı Bodos. the Bedosaki family had an important share in the development of

Bartın both in terms of the employment opportunities they provided and the new living conditions brought to the city.

The family has grown timber and mining trade since the late 19th century, thanks to its partnership with local administrators and traders. However, these developments brought with it various problems. With the increasing commercial activities of Bedosakis between 1890-1905, the name of the family began to be mentioned with frequent corruption and irregularities. Most of the charges stemmed from the local administrators' recognition of tolerance in Bedosaki's commercial activities. In this study, corruption events involving the name of the Bedosaki family will be handled within the framework of the relationship network they have established with local administrators. In the face of corruption events that took place in the Ottoman provinces in the late 19th century and continued around the same person in a period of fifteen years, inferences will be made regarding the course of the central government's approach.

Keywords: Cevahircioğlu Bedosaki, Bartın, Tanzimat period, corruption, timber trade, coal mine.

Giriş

Osmanlı sosyal ve iktisadi tarihinde yolsuzluk olaylarına yer yer rastlanır. Görevi ya da yetkiyi kötüye kullanmak anlamına gelen yolsuzluk olayları ekseriyetle iktisadi bir kazanç elde etmek amacıyla yapılmıştır. Özellikle merkezileşmenin ve kurumsallaşmanın arttığı Tanzimat sonrasında adam kayırma, rüşvet, zimmete para geçirme gibi usulsüzlükler imparatorluğun hemen hemen her yerinde görülmekteydi.¹ Gerek vilayetlerdeki idareci kesimin gerekse bölge eşrafının elindeki yetkiyi kötüye kullanmaları,² Tanzimat'tan sonra taşrada kurulmaya çalışılan idari yapılanmanın zafiyetlerinden kaynaklanıyordu.³ Özellikle taşradaki - bölgenin gelir kaynaklarını ellerinde tutan- tüccar kesim ile vilayet idarecilerinin işbirliği içinde hareket etmeleri rüşvet ve iltimas olaylarını arttırdı.⁴ Taşrada görülen bu çarpık işleyişin bir örneğini 19. yüzyılda Bartınlı Bedosaki⁵ ailesi ve vilayet idarecilerinin işbirliğiyle gerçekleştirdikleri ticari faaliyetlerde görmek mümkündür.

Bu çalışmada Bedosaki ailesinin adının karıştığı yolsuzluk olayları, yerel idarecilerle kurdukları ilişki ağı çerçevesinde ele alınacaktır. Araştırma bir aile tarihi çalışmasından ziyade 19. yüzyıl sonlarında Osmanlı iktisadi yapısındaki bozulmasının taşraya yansımaları -Bartın özelinde- gösteren bir mikro tarih çalışmasıdır. Çalışmanın sınırlarını arşiv kayıtlarında Bedosaki ailesinin ticari faaliyetlerine dair yolsuzluk iddialarının yoğunluk kazandığı 1890-1905 yılları oluşturmaktadır. Makalede öncelikle Bedosakilerin ticari faaliyetlerindeki bozulma ve aksamaların seyrini takip edebilmek adına 19. yüzyılda Bartın'ın ticari, iktisadi ve sosyal

¹ Yüksel Çelik, "Tanzimat Devrinde Rüşvet-Hediye İnkilemi ve Bu Alandaki Yolsuzlukları Önleme Çabaları", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, S.15, İstanbul 2006, s.25-64.

² Yönetmelik yolsuzluk olarak kabul edilen bu uygulamalar, idarecilerin sahip oldukları kamu yetkisini uygulama sürecinde çıkar gözeterek yasal düzenlemelere aykırı biçimde kullanması olarak tanımlanmaktadır. (Erkan Afşar, *Yolsuzluk ve Usulsüzlük Olaylarının Türk Siyasetine Yansımaları (1923-1950)*, (Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum 2013, s.3.

³ Tanzimat'ın yeni düzenlemesiyle (Vilayet Nizamnamesi) kurulan sancak ve kaza idari meclisleri, vilayet düzeyindeki küçük siyasi güç odaklarının hareket alanlarını genişletti. Yeni vilayet düzeni yerel güçlere yeni mekanizmalar sunmuş, bu mekanizmalar da bölgenin yerel güçlerinin çıkarları doğrultusunda gelişmesine olanak vermiştir. (Meltem Toksöz, "Reform ve Yönetim: Devletten Topluma, Merkezden Bölgeye Osmanlı Modernleşmesi", *Tanzimat*, 3. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2012, s.222.)

⁴ Abdullah Saydam, "Tanzimat Döneminde Yolsuzlukla Suçlanan Bir Vali: Mehmed Vecihî Paşa", *History Studies*, Doç. Dr. İlknur Mangır Karagöz Armağanı, C.12, S.2, Nisan 2020, s. 595-618.

⁵ Bedosaki kelimesinin yazılışına dair kaynaklarda farklılıklar oluşabilmektedir. Çalışmamızda arşiv kayıtlarından tespit ettiğimiz şekilde kullanılacaktır.

yapısına dair bilgi verilecektir. Ardından Bedosaki ailesi hakkında kişisel bilgilere değinilerek ailenin ticari faaliyetleri, ailenin adının karıştığı yolsuzluk olayları işbirliği kurduğu memurlar ve sınır ihlali konusunda hak mücadelesi içine girdiği tüccarlar bağlamında incelenecektir. Gerek Bedosaki ailesi gerekse ailenin ticari girişimleri hakkında daha ziyade yerel araştırmacıların çalışmalarında⁶ oldukça sınırlı bilgi mevcuttur. Bu nedenle yolsuzluk olayları arşiv kayıtları çerçevesinde ortaya konulacaktır. Bahsi geçen kaynaklardaki bilgilerin arşiv kayıtlarıyla karşılaştırılarak ve teyit edilerek kullanılmasına dikkat edilmiştir.

19. yüzyılda Kastamonu Vilayeti Bolu Sancağı sınırları içinde yer alan Bartın⁷, 1867'de kaza statüsüne geçmesi ve 1876'da belediyesinin kurulmasıyla iktisadi ve ticari bakımdan gelişme sürecine girdi.⁸ İdari yapılanmadaki düzenlemeler kadar bayındırlık hizmetlerinin artması ve şehrin ticari potansiyelinde artış yaşanması aynı süreçlere rastlamaktadır. Bartın'ın Karadeniz'in liman kentlerinden biri olması ticari gelişimini destekleyen önemli bir husustur. Klasik dönemden itibaren -özellikle İstanbul ile- deniz taşımacılığı yoluyla ticari faaliyetlerin yürütüldüğü bilinmektedir. Bölgede ormanlık alanların fazla olması nedeniyle en fazla orman ürünlerinin ticareti yapılmaktaydı.⁹ Evliya Çelebi'nin de belirttiği üzere 18. yüzyılda sarayın kereste ihtiyacı Bartın'ın Yenice ormanlarından karşılanmaktaydı.¹⁰ Nitekim 1783 yılında-Bartın'ın ayanlarından - Turnacıbaşı Çalikoğlu İbrahim Ağa marifetiyle Tersane-i Amire'de yapılmakta olan kalyonlar için Bartın ve Bendereğli (Krd. Ereğli) dağlarından kereste gönderildiği anlaşılmaktadır.¹¹

Gemicilik ve inşaat sanayi için kereste ihtiyacı her dönem önemini korumuştur. 19. yüzyılın sonlarında İstanbul'un kereste ihtiyacını karşılayan en önemli vilayet Kastamonu'ydu.¹² 1884 yılında orman kuruluşlarının teşkilatlanmaya başlamasıyla birlikte ülke genelinde kereste depoları açılmaya başladı. Bu çerçevede 1896 yılından itibaren Bartın'da ilk kereste depoları faaliyete geçti ve şehirde kereste ticareti büyük bir ivme kazandı.¹³ Üretimin artış göstermesinin arkasında tüketimin de yükselmesinin etkisi büyüktü. Zira bölgede kömür madeninin bulunması maden ocaklarında kullanılacak maden direği ve demiryolu hatlarının inşası için traverslere¹⁴ olan ihtiyacı fazlaştırmış ve kereste üretimi yapan yeni tesislerin kurulmasına imkân vermişti.

⁶ Erkan Aşcıoğlu, *Bartın ve Kökleri*, Bartın 2006; Erkan Aşcıoğlu, *Bartın'da Tarih: Kökler 2*, Sargın Ofset Matbaacılık, Bartın 2011; *Bartın Halk Kültürü: Araştırma-Derleme-İnceleme*, C.1, Haz. Selahattin Çilsüleymanoğlu, Türk Tarih Kurumu Ankara 1996; Kemal Samancıoğlu, *İktisat ve Ticaret Bakımından Bartın*, Ankara Basım ve Cildevi, Ankara 1941.

⁷ Metin Tuncel, "Bartın", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.5, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1992, s.87.

⁸ Bartın 1868'de kaza olduktan sonra kaymakam olarak Mehmet Nuri Paşa görevlendirildi. Mehmet Nuri Paşa'nın gayretli çalışmalarıyla şehrin görünümü hızla değişti. Bartın'da modern şehircilik hareketi başlatıldı. Bu çalışmalar içinde 1898 yılında Bartın'a modern bir hükümet konağının yapılması gelmektedir. 1885'te ibtidai ve rüştiye mektebi yapılmıştır. (*Bartın Halk Kültürü*, s.88,116)

⁹ Bartın kazasının bağlı olduğu Kastamonu vilayeti sahip olduğu 11.824.200 dönümlük ormanlık arazi ile 19.546.100 dönümlük Aydın ve 14.912.100 dönümlük ormana sahip olan Selanik vilayetlerinden sonra tüm Osmanlı vilayetleri içerisinde kapladığı ormanlık alan bakımından üçüncü sırada yer almaktaydı. (*Dersaadet Ticaret Odası Gazetesi*, 4 Nisan 1308 (16 Nisan 1892), Numero: 381, s. 1)

¹⁰ *Bartın Halk Kültürü*, s.63.

¹¹ BOA (Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi) Cevdet-i Bahriye (C..BH..), 69/3281/Lef 3 (25 Rebiülahir 1199/ 21 Şubat 1785)

¹² *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, C.1, Ed. Halil İnalcık-Donald Quataert, Çev. Halil Berktaş, Eren Yayıncılık, İstanbul 2004, s.230; Mustafa Gürbüz Beydiz, "Osmanlı Dönemi Gemi Yapımında Ağaç Kullanımı", *Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, S.2, Ağustos 2017, s.4.

¹³ Aşcıoğlu, 2011, s.168-169.

¹⁴ Travers: Demiryollarındaki rayları birbirine bağlayan ağaç ve demir parçalardan her birine verilen isimdir.

Ereğli kömür madeni havzasında 1829'da keşfedilen¹⁵ ve 1842'de işletilmeye başlanan¹⁶ kömür madeni şehrin iktisadi hayatında köklü bir değişim yaşanmasına katkı sağlamıştır. Bartın'ın içinde yer aldığı kömür havzası Karadeniz sahili boyunca uzanan Ereğli-Zonguldak-Amasra hattındaki taşkömürü yatakları ülkenin en zengin kömür havzasıydı.¹⁷ 19. yüzyıl süresince Amasra'ya uzanan bu havza içinde tespit edilen 390 kadar maden ocağı bulunmaktaydı. Ocakların çoğu farklı milliyet, din, mezhepten ve ülkeden madencilerin kurdukları ortaklıklar yoluyla işletiliyordu. Maden ocakları 1878 yılına değin ocağı açan ve işleten madencinin adıyla anılmaktayken ocak sayılarındaki artış ve aynı kişinin birden fazla ocağa sahip olması nedeniyle bu tarihten sonra numaralandırılma yöntemine geçildi.¹⁸ Bartın'da işletmeye açılan ilk kömür ocaklarının Amasra'da Dökük ve Tarlaağzı mevkieinde olduğu bilinmektedir.¹⁹ Ancak ne zaman işletmeye açıldıkları net değildir. 1847'de Amasra'ya gelen Fransız seyyah Xavier Hommaire de Hell, burada gördüğü ocağın beş yıldan beri işletildiğini ifade etmektedir. Bölgedeki kömür madenlerine Osmanlı idarecileri de kayıtsız kalmamıştır. Sultan Abdülmecid, Ereğli-Amasra kıyı bölgesini önce Hazine-i Hassa kapsamına almış ve 1848'de kömür havzasının sınırlarını tespit ettirmiştir.²⁰

Görüldüğü üzere şehrin ticari gelişimindeki temellerin 1850'lerde atıldığı anlaşılmaktadır. Gerek kömür madeninin bulunması gerekse hali hazırda devam eden kereste ticaretinin varlığı, Bartın için önemli iktisadi avantajlardı. Diğer taraftan İstanbul'a ulaşımı kolaylaştıracak ve ticari faaliyetlerin gelişmesine imkân tanıyacak bir limana sahip bulunması şehrin ticari hayatını canlandırmaktaydı.

Bahsi geçen avantajlar gelir seviyesi yüksek Rum ailelerin farklı bölgelerden gelerek Bartın'a yerleşmelerini sağladı. Belirtilen hususlar göz önüne alındığında gayrimüslim nüfusun yatırım amacıyla Bartın'a göç ettikleri düşünülebilir. Şehrin milattan önce 8000'lere dayanan²¹ tarihi sürecinden itibaren yörede gayrimüslim nüfusun varlığı bilinmektedir. 1460'ta Fatih Sultan Mehmet'in Amasra'yı fethiyle yöredeki Hristiyanlar İstanbul'a yerleştirildi.²² Sayıları azalmakla birlikte bölgede Rum, Ermeni ve Kıpti nüfus varlığını sürdürdü.²³ 1850 yılına ait nüfus defterinde Bartın'da isimlerine rastlanan 27 gayrimüslim erkek nüfus bulunmaktadır.²⁴

¹⁵ Şerife Yorulmaz, "Türkiye'de Kömürün Keşfi ve Kömür İşletme İmtiyazları (1829- 1937)" *Türkiye 11. Kömür Kongresi Bildiriler Kitabı*, 10-12 Haziran 1998, Bartın-Amasra, s.283.

¹⁶ 5 Kasım 1842 tarihinde Ereğli kömür havzasında "Ereğli Kömür Madeni Kumpanyası" adıyla faaliyet gösteren altı ortaklı bir şirket kurulmuştur. (Ahmet Öğreten, "Ereğli Kömür Havzasında Bahriye Nezareti Döneminde Madenler ve Madenciler (1865-1908)", *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 3, S. 5, 2007, s.143-144; Halil Yıldırım, Ahmet Öğreten, "1876-1908 Döneminde Ereğli Kömür Havzasında Uygulanan Madencilik Teşvikleri ve Sonuçları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 2, S. 7, 2009, s. 142.)

¹⁷ Ünal Özdemir, "Madencilğin Yerleşmeler Üzerindeki Etkilerine Bir Örnek: Amasra Taşkömürü İşletmeleri", *Doğu Coğrafya Dergisi*, S.17, 2013, s.297.

¹⁸ Öğreten, 2007, s.147; Ahmet Öğreten, "Ereğli Kömür Madeni Havzasında İlk Üretim", *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.31, 2006, s.142.

¹⁹ Kemal Samancıoğlu, *İktisat Ve Ticaret Bakımından Bartın*, Ankara Basım ve Cildevi, Ankara 1941, s.71.

²⁰ Bu sınır, Ereğli iskelesi civarından Amasra'nın Tarlaağzı köyüne ve buraya yarım saat uzaklıktaki Çömlekkıran ve Sofalıçeşme'ye, oradan da yarım saat mesafedeki Amasra limanına kadar uzanmaktaydı. (Emrah Çetin, "Kurucaşile Kömür Madeni Ocağı ve İşletme İmtiyazı", *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.10, S.1, Haziran 2017, s.238)

²¹ Fatma Bağdatlı Çam, "Antik Dönemde Bartın/Parthenia", *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Belge ve Fotoğraflarla Bartın*, Edt. Mustafa Hizmetli, Bartın Üniversitesi Yayınları, Bartın 2014, s.29.

²² Bartın Halk Kültürü, 1996, s.61.

²³ BOA, Nüfus Defterleri, (NFS.d.) 790/ Lef 17-18, (11 Rebiülahir 1267/ 13 Şubat 1851) ; BOA, Maliye Nezareti Varidat Muhasebesi Cizye Defterleri, (ML.VRD.CMH.d) 643/12-13, (29 Rebiülahir 1263/16 Nisan 1847)

²⁴ BOA, NFS.d. 790/ Lef 17-18, (11 Rebiülahir 1267/ 13 Şubat 1851)

Aileleriyle birlikte düşündüğümüzde bu sayı 108 civarına tekabül etmektedir.²⁵ 1880 yılına gelindiğinde Rum ve Ermeni nüfusun sayısı 120'ye, 1885 yılında 575'e,²⁶ 1888 yılında ise 649'a yükselmiştir.²⁷ Görüldüğü gibi 19. yüzyılın sonlarından itibaren Bartın'daki gayrimüslim nüfus sayısında bir artış yaşanmıştır.

Bartın'ın şehir kimliği kazanmasında Rum cemaatinin önemli katkısı oldu. 1850'li yıllarda Mora yarımadasındaki isyanları takiben deniz yolu ile Bartın'a gelen Rum halkı Asma mahallesine yerleştirildi.²⁸ İlk gelen grupların ardından 1880'li yıllarda Niğde'den gelerek Bartın'a yerleşen ve 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başında Bartın'da kerestecilik ve maden işletmeciliğiyle meşgul olarak zenginleşen Rum aileler mevcuttu.²⁹ Gayrimüslim cemaatin sayısındaki artış zamanla bir kilise ve okul ihtiyacını gündeme getirmişti. Bu maksatla 1887 yılında Asma mahallesinde Aya Nikolas Kilisesi inşa edildi. Aynı yıl bir de okul binası faaliyete geçti. Taşra sistemindeki düzenlemeler sayesinde Belediye meclis azası olarak yönetim kademesinde yer alan Rumlar, ilk sanayi işletmelerinde hisse sahibi olarak ve maden ocaklarının işletme hakkını elde ederek şehrin iktisadi hayatına büyük katkı sağladılar.³⁰ Bartın'da olduğu gibi Anadolu'nun iç kesimlerinden Karadeniz'in liman kentlerine gelen Rumlar, bu kentlerde serbest girişime ve dış ticarete dayanan küçük bir ekonomik devrim yaptılar.³¹ Özellikle 1890'lı yıllarda göç etmiş Rum aileler şehrin çehresini değiştirdi. Bu aileler arasında 19. yüzyılın sonlarında Bartın'a yerleştikleri varsayılan Cevahircioğlu Bedosaki ailesinin ayrı bir yeri vardır.

1. Bartınlı Cevahircioğlu Bedosaki Ailesi

Bedosaki ailesinin reisi 1840 doğumlu³² Cevahircioğlu Bedosaki Efendi, arşiv kayıtlarında Niğdeli, Bartınlı ya da Parmaksız Bedosaki vasıflarıyla anılmaktadır.³³ Yukarıda değindiğimiz üzere Niğde civarından gelip Bartın'a yerleşen³⁴ ailelerden biri Bedosakilerdir. Ailenin Bartın'a yerleşmesinde şehrin İstanbul'a yakınlığı, maden yataklarına sahip ve ticari potansiyeli yüksek bir liman şehri olması etkilidir.

²⁵ Son dönemde yapılan çalışmalar, sanayi öncesi toplumlarda, özelde de Osmanlı toplumunda, vergi ile alakalı olan tahrir, cizye, avarız ve nüfus defterlerinde yer aldığı şekliyle hanedeki fert sayısının ortalama 4 olduğu fikrini ortaya konmaktadır. Bu nedenle burada 4 katsayısı üzerinden hesap yapılmıştır. (Yunus Koç, "Ömer Lütfi Barkan'ın Tarihsel Demografi Çalışmalarına Katkısı ve Klasik Dönem Osmanlı Nüfus Tarihinin Sorunları", *Bilig*, S.65, 2013, s.185-186)

²⁶ Stanford Shaw, Bartın nüfusunu 1885'te 50.394 (49.819 İslam, 380 Rum, 195 Ermeni) 1914'te 65.904 (64.396 İslam, 1.1104 Rum, 401 Ermeni, 3 Yahudi) olarak belirtmiştir. (Ergül Ballı, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Bir Liman Kenti Bartın*, Libra Kitap, İstanbul 2015, s.107)

²⁷ Özhan Öztürk, *Pontus: Antik Çağ'dan Günümüze Karadeniz'in Etnik ve Siyasi Tarihi*, 3. Baskı, Nika Yayınları, Ankara 2016; Çetin, 2014, s.60.

²⁸ Aşcıoğlu, 2006, s.35-36.

Karpat'ın belirttiği üzere, Ege adalarındaki Hristiyan nüfus, 1839 ve 1856 fermanlarının getirdiği şartlardan sonra hızla artmaya başlamıştı. Zorunlu askerliğe ya da diğer ağır yükümlülüklerle tabi değillerdi. Ekonomik koşullar Rum göçmenlerin işlerini kolaylaştırmıştı. İş bulmakta güçlük çeken pek çok kişi Batı Anadolu'ya göç edip yerleşti. 1880 yılında bu göçmenlerin sayısının yirmi yıldan daha az bir süre içinde 200 bin kadar yüksek bir rakama ulaştığını tahmin ediliyordu. Ekonomik güçlüklerin yoğun baskısı altındaki Müslümanlar, aile fertlerinin sayısını düşük tutarken, askeri yükümlülüklerden muaf olan ve gelirine oranla önemsiz bir vergi ödeyen Rumlar büyük aileler kurup geçinebiliyorlardı. (Kemal Karpat, *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*, 2. Basım, Çev. Bahar Tırnakçı, Timaş Yayınları, İstanbul 2010, s.27)

²⁹ Aşcıoğlu, 2011, s.35; BOA, NFS.d. 790/ Lef 17-18, (11 Rebiülahir 1267/ 13 Şubat 1851)

³⁰ Aşcıoğlu, 2006, s.35-37.

³¹ Karpat, 2010, s.126-127.

³² BOA, Yıldız Hususi Maruzat Evrakı (Y.A...HUS.479/89) (Lef 11), (9 Ağustos 1320/ 22 Ağustos 1904)

³³ BOA, Dahiliye Mektubi Kalemi (DH.MKT) 1724/32 (24 Ramazan 1308/3 Mayıs 1891); BOA, Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO) 1643/123217 (Lef 1) (23 Zilhicce 1318/13 Nisan 1901)

³⁴ Aşcıoğlu, 2011, s.193.

Bartın'dan Zonguldak'a kadar uzanan kıyı şeridi boyunca maden ocakları ve fabrikalar işleten Bedosakiler Bartın'ın gelişimine öncülük eden ailelerin başında geldi. Sicillerde Bartın'da bir mağazası olduğu ifade edilen³⁵ Cevahircioğlu Bedosaki, şehirdeki Rum kilisesinin ve Rum mektebinin kurulmasında etkin rol oynadı.³⁶ Ekonomik birikiminin gücüyle şehrin Asma mahallesinde İtalyan bir mimara görkemli bir konak inşa ettirdi.³⁷ Elde ettiği maddi zenginlik kendisine idari yapılanma içinde de ayrıcalık getirmişti. Zira vilayetin üst ya da alt kademedeki memurlarıyla kurduğu ilişkiler bunun önemli bir kanıtıydı.

Cevahircioğlu Bedosaki'nin eşi madam Marie Cevahircioğlu'ydu ve 7 kızları bulunmaktaydı.³⁸ Oğlu³⁹ bulunmaması nedeniyle işlerini damatları Sarafim Anastasyadis⁴⁰ ve Kuço yoluyla yürüttü. Ticari faaliyetlerinde damatlarının desteğinin yanında en önemli vazifeyi kâtibî Yazıcı Bodos olarak da bilinen Bedosaki Konstantinidis'e yüklemişti. Yazıcı Bodos ve Sarafim şehirde kurulan ilk kereste fabrikasının ortaklarından olup Bartın'ın tanınmış kereste tüccarları ile birlikte işler yapan şehrin önemli tüccarları arasına dâhil oldular. 1901 yılında Yazıcı Bodos, 1902 yılında damat Sarafim Belediye meclis üyeliği yaptı. Aynı zamanda Yazıcı Bodos, 27 Ağustos 1906 tarihinde kurulan Ticaret ve Sanayi Odasının kurucuları arasında yer aldı.⁴¹ Cevahircioğlu Bedosaki'nin itibari ve ticari ilişkileri sayesinde Yazıcı Bodos ve Sarafim Bartın'ın saygın isimleri arasına dâhil oldular.

2. Cevahircioğlu Bedosaki'nin Ticari Faaliyetleri

Cevahircioğlu Bedosaki ailesi, Bartın ve çevresinde 1880'lerin sonlarından itibaren başladığı ticari faaliyetlerini 1920'li yılların başına kadar sürdürdü.⁴² Aileyi bölgede söz sahibi yapan güç bölgenin coğrafi özellikleriydi. Bedosaki Efendi bölgenin coğrafi şartlarını hesaba katarak madencilik ve kereste işine girişti. Amasra'da ilk maden ocaklarını işletmeye açan ve Ereğli kömür madeni havzasında 14 maden ocağını işleten girişimcilerin başında geliyordu. Diğer taraftan Filyos'ta ortakları ile kurduğu, damatları yoluyla işlettiği kereste fabrikasıyla dönemin büyük gelir getiren iş kollarından biri olan kerestecilikle ilgileniyordu. Bedosaki Efendi her iki sektördeki ticari girişimlerini daha ziyade ortaklıklar yoluyla devam ettirdi. Bu başlık altında Bedosaki ailesinin madencilik ve kereste sektörlerindeki ticari faaliyetlerine değinilerek ortaklıklar kurduğu isimler hakkında bilgi verilecektir.

Bedosaki Efendi'nin sahip olduğu maden ocakları hakkında en teferruatlı bilgiye Ahmet Öğreten'in çalışmasından ulaşabilmekteyiz.⁴³ Öğreten'in, Ereğli Kömür Madeni İdaresi

³⁵ Hatice Çetintaş, *808/1757 Osmanlı Arşivi Tasnif Numaralı Bartın Şer'iyye Sicil Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*, (Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karabük 2019, s.224.

³⁶ Aşcıoğlu, 2011, s.195.

³⁷ Hatice Selma Çelikyay, "Bartın'daki (Parthenia) Rum Kültürünün Mekânsal İzleri", *7th International Symposium on Academic Studies in Science, Engineering and Architecture Sciences Proceeding Book*, Asos Yayınları, Ankara 2019, s.878.

³⁸ BOA, BEO 4701/352536 (Lef 2) (16 Muharrem 1340/19 Eylül 1921). Aşcıoğlu, Bedosaki Efendi'nin Anastasya adında bir kızı bulunduğu ve kızını Sarafim adında bir Rumla evlendirdiği bilgisine yer verir. (2006, s. 35.)

³⁹ Aşcıoğlu, 2006, s.221. Aşcıoğlu çalışmasında Bedosaki'nin bir oğlu bulunduğu kendisinin yetenekli bir marangoz ustası ve Aya Nikolas kilisesinin papazı olduğu bilgisine yer verir. Bahsedilen kişinin –isim benzerliğinden dolayı- Yazıcı Bodos'un oğlu olma ihtimali göz önünde tutulmalıdır. Nitekim Bedosaki Efendi sorgulamalar sırasında 7 kızı bulunduğundan bahsetmiş oğlu olduğuna dair beyanda bulunmamıştır. BOA, Y.A...HUS.479/89 (Lef 11), (9 Ağustos 1320/ 22 Ağustos 1904)

⁴⁰ Sarafim kelimesinin yazılışına dair kaynaklarda farklılıklar oluşabilmektedir. Çalışmamızda arşiv kayıtlarından tespit ettiğimiz şekliyle kullanılacaktır.

⁴¹ Aşcıoğlu, 2011, s. 199.

⁴² BOA, Meclis-i Vükela Mazbataları (MV) 252/173 (19 Rebiülahir 1339/ 31 Aralık 1920)

⁴³ Öğreten, 2007, s.155-176.

tarafından tutulan 1874-1909 yılı kayıtlarının yer aldığı *Vukuat Defteri*'ne dayanarak verdiği bilgiye göre Bedosaki Efendi'nin Ereğli kömür madeni havzasında sahibi ya da ortağı bulunduğu 14 maden ocağı bulunmaktaydı.⁴⁴ Bu ocaklardan 282, 283 ve 357 numaralı üç ocak Bedosaki tarafından bağımsız olarak açılmıştı. 353 numaralı ocağı tek bir ortakla birlikte açarak işletmişti. 173, 174 ve 344 numaralı ocaklar ise farklı madenciler tarafından açılarak Bedosaki'nin hisselerini satın alarak kendine mal ettiği ocaklardı. Geriye kalan 100, 142, 143, 246, 274, 287 ve 364 numaralı yedi ocak ise farklı işletmeciler tarafından açılan ve Bedosaki'nin sadece hisse ortağı bulunduğu ocaklardı. Ocakların 6 adeti Amasra Tarlaağzı, 4 adeti Kilimli, 2'si Kandilli Alacaağzı mevkiilerinde; birer tanesi Zonguldak Acılı ve Kozlu civarında bulunmaktaydı.

Bedosaki Efendi'nin bağımsız olarak açtığı 282 ve 283 numaralı ocaklar Amasra Tarlaağzı mevkiinde bulunmaktaydı. 282 numaralı ocak Kirazbey adıyla bilinmekte olup 283 numaralı ocak Kirazbey ocağının altında deniz kenarına sınır durumundaydı. Her iki ocak Bedosaki'nin kendisinin açtığı ve işlettiği ortaklığı bulunmadığı ocaklardı. Hangi tarihlerde işletildikleri ve ne zaman kapatıldıkları bilinmemektedir. Bedosaki Efendi'nin şahsi teşebbüsüyle açılan bir diğer ocak Kozlu Çataldere mevkiinde bulunan 357 numaralı ocaktır. Kapalı durumdaki bu ocağın ne zaman açıldığı ve kapandığı tespit edilememiştir. Anlaşıldığı üzere Bedosaki'nin tek sermayedar olarak açtığı tüm ocaklar kapalı durumdaydı. Madencilik faaliyetlerini daha ziyade farklı madencilerin açtığı ocaklarda ortaklıklar yoluyla devam ettirmekteydi. İki ortak olarak açtığı tek ocak Kandilli Alacaağzı mevkiine bağlı Sifetler Köyü'nde bulunan 353 numaralı ocaktı. Bedosaki ve Apik Efendi tarafından açılan ve işletilen bu ocağa, 10 Aralık 1893 tarihli işletme tezkiresi verilerek iki ortağın 450 metre dahilinde imalat yapmasına izin tanınmıştı. 353 numaralı ocak ise Bedosaki'nin tek ortakla birlikte açmış olduğu yegâne ocaktı.

Yukarıda değindiğimiz gibi farklı madenciler tarafından açılarak işletilen, sonrasında tüm hisselerini Bedosaki Efendi'nin satın aldığı ocaklar da mevcuttu. Örneğin 173 numaralı Amasra mevkiinde Şişmanoğlu Mustafa Bey ve Ölecekoğlu Hüseyin'in Ocağı, Bedosaki Efendi tarafından satın alınmıştı. Bu ocak 1889 mali yılında yüksek seviyeli üretimi ile Ölecekoğlu Hüseyin ve Musa'nın elindeyken 20 Mayıs 1901'de tamamen Cevahircioğlu Bedosaki'ye geçmişti. Bedosaki'nin tüm hisselerini satın aldığı ikinci ocak, 174 numaralı Kilimli Mevkiinde Hacı Ömer ve Lazo ve İstefan ve Ankaralı Andon ve Kirkor'un Ocağı'dır. Açılış tarihi bilinmemekle birlikte 27 Aralık 1892 itibarıyla 40 parça hissenin tamamı Bedosaki'ye geçmiştir. Bedosaki'nin satın aldığı bir diğer ocak Zonguldak Acılık mevkiinde yer alan 344 numaralı ocaktı. Macar asıllı olan Simyon oğlu Yorgi tarafından 1 Eylül 1883 tarihli arama tezkiresiyle ortaya çıkarılmıştı. Simyon oğlu Yorgi'nin işletecek ekonomik güce sahip olmamasından dolayı bulduğu kömürü 5.000 kuruşa Bedosaki Efendi'ye sattı.

Bahsettiğimiz maden ocaklarının dışında kalan yedi ocak farklı madenciler tarafından açılan ve Bedosaki Efendi'nin hisse ortağı olduğu ocaklardı. Bu ocaklar Kilimli, Amasra Tarlaağzı ve Kandilli Alacaağzı mevkiilerinde bulunuyordu. Ocakların hisse paydaşları arasında Müslüman ve gayrimüslimler mevcuttu. Aynı zamanda damadı Sarafim ve Yazıcı Bodos gibi kendisine yakın isimler ortaklar arasında yer almıştır. Bunun yanında Bedosaki'nin madencilik piyasasındaki önemli işletmecilerle de ortaklık kurduğu görülmektedir. 246 numaralı ocağı Ereğli kömür havzasının etkili isimlerinden Artin Karamanyan ve Aslıoğlu Kumpanyasıyla⁴⁵ ortak işletmektedir. 8 Kasım 1893 tarihinde ruhsat verilen bu ocak, Trabzonlu Ahmed Efendi tarafından Bedosaki Efendi ve Artin Karamanyan ve Aslıoğlu Kumpanyasına satılmıştır.

⁴⁴ Bkz. Ek 1.

⁴⁵ Ahmet Öğreten, "Ereğli / Zonguldak Madencilik Sektöründe Ermeniler", *Tarihte Türkler ve Ermeniler: Sosyo-Ekonomik Hayat*, C.5, Edt. Mehmet Metin Hülagü vd., Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014, s.150,157.

Bartın'ın Ticari Hayatına Yön Veren Bedosaki Ailesinin Adının Karıştığı Ticari Yolsuzluklar

Bedosaki Efendi'nin ortaklıklarıyla beraber işlettiği maden ocakları ve hisse ortaklarının isimleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Bedosaki Efendi'nin hisse payına sahip olduğu ocaklar ve hisse ortakları

Maden ocakları	İki ortaklı	Üç ortaklı	Sayı verilmeyenler
100 numaralı ocak		Madenci Ahmed Ali Ağa ve Boşnak Mehmed Efendi	
142 numaralı ocak		Cevahircizade Bedosaki, Anastasyan Yazıcı Bodos, ve Pandelaki	
143 numaralı ocak			Bedosaki ve ortaklarının ellerindedir.
246 numaralı ocak	Artin Karamanyan ve Aslı oğlu Bedosaki Efendi		
274 numaralı ocak		1889 yılında 32.5 parçası Pandelaki'nin, 20 parçası Cevahircizade Bedosaki'nin, 7.5 parçası Anastasyadi'nin	
287 numaralı ocak		11 Kasım 1892 itibarıyla 100 parça hissenin üçte biri Şükrü Efendi'nin üçte iki hissesi Cevahircioğlu Bedosaki'nin	Ocak 1904 mali yılı kayıtlarına göre Şükrü Efendi, Sarafim ve ortaklarının ellerindedir.
364 numaralı ocak	Bedosaki ile Karamahmudzade Halil Bey		

Kaynak: Ahmet Öğreten, “Ereğli Kömür Havzasında Bahriye Nezareti Döneminde Madenler ve Madenciler (1865 1908)”, *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 3, Sayı 5, 2007, s. 155-176.

Tabloda yer aldığı üzere iki ocak 2 ortaklı, dört ocak 3 ortaklı olarak faaliyet göstermiştir. Bedosaki'nin madencilik sektöründe ortaklık kurduğu isimler şu şekildedir: Madenci Ahmed Ali Ağa, Boşnak Mehmed Efendi, Anastasyan Yazıcı Bodos, Pandelaki, Artin Karamanyan, Anastasyadi, Karamahmudzade Halil Bey, Şükrü Efendi ve Sarafim'dir. Müslüman ve gayri müslim isimlerle ortaklıklar kurduğu gibi damadı ve katibi de ortakları arasında yer almıştır.

Bedosaki ailesi, maden işletmeciliğinin yanında Batı Karadeniz bölgesindeki kereste ticaretinde söz sahibiydi. Daha önce değindiğimiz üzere 1896 yılında Bartın'da kurulan ilk kereste fabrikasının ortakları arasında Cevahircioğlu Bedosaki'nin damadı Sarafim ve katibi Bedosaki Konstantinidis bulunmaktaydı. Ulus'un Iskalan-Gürgenlik mevkiinde kurulan bu ilk kereste fabrikasından sonra yeni fabrikalar açılmaya başladı. Bu yeni girişimlerden biri Bedosaki Efendi ve Bartın idare meclis azasından Mustafa Faik Efendi'nin Filyos'ta kurdukları kereste fabrikasıydı.⁴⁶ Osmanlı döneminde Hisarönü⁴⁷ olarak bilinen Filyos Bartın ve

⁴⁶ Aşcıoğlu, 2006, s.12.

Zonguldak limanları arasında yer alan ve 19. yüzyılda bölgedeki kerestecilik faaliyetinde önemli yer teşkil eden limanlardandı. Ayrıca ormanlık alanlara yakın olmak gibi bir avantaja sahipti.⁴⁸

Bedosakiler başta olmak üzere kereste ticaretiyle uğraşanların hammadde ihtiyaçlarını karşılamak için ilk başvurdukları yer ormanlık alanlardı. Karabük sınırları dâhilinde bulunan Yenice ormanları ağaç kesimi için işlek bir yer haline gelmişti.⁴⁹ Özellikle 1898 yılından itibaren tüccarların yanı sıra bölge ahalisi hane ve ağıl yapımında kullanmak üzere ruhsatsız ve kontratsız olarak ağaç kesme işine girişmişlerdi. Bunlar ufak çaplı kesimler olsa da bölgede işleri usulsüz ve büyük çapta yapan kimseler de vardı. Bunların başında Bedosaki ailesi geliyordu. Bedosaki ve damadı Sarafim ormanları tahrip edip bazı ağaçları keserek madenlerinde “maden direği” olarak kullanmaktaydılar.⁵⁰

Ailenin ticari girişimlerinde dikkat çeken önemli bir husus yerel idarecilerle kurdukları iş birliği ağıdır. Karşılıklı çıkar ilişkisine dayanan iş ortaklıklarında iki isim ön plana çıkmaktadır. Bunlardan ilki 1903 yılına kadar Kastamonu Orman Sermüfettişi görevini yürüten Karabet Efendi’ydi. Karabet Efendi 1900 yılında orman yangınlarında gösterdiği başarılı tedbirler sayesinde kademesi yükseltilerek terfi ettirilmiş bir memurdu.⁵¹ Ancak orman tahribatına göz yumması ve milli servetin yok edilmesine ses çıkarmaması nedeniyle “din ve devlet düşmanı” olarak da tanımlanıyordu.⁵² Bedosaki Efendi ve damat Sarafim kereste ticaretinde çoğu zaman, Karabet Efendi ile birlikte hareket ederek karşılıklı menfaatlerini gözettiler.⁵³

Ailenin ortak hareket ettiği ikinci isim Bolu Mutasarrıfı İsmail Kemal Bey’dir. Balkan coğrafyasında Avlonya’da dünyaya gelmiş ve Yanya’da Rum mektebinde eğitim aldıktan sonra uzun yıllar boyunca devlet hizmetinde çalışmıştı. Hariciye dairesinde başarılı görevler yürüterek Tuna-Avrupa komisyonunda çalışmış ve Bolu mutasarrıfı olarak 6 yıl görev yapmıştı.⁵⁴ Mutasarrıflığı sırasında şehir yönetiminde ve kazaların bayındırlık ve eğitim işlerinde gösterdiği başarılar neticesinde rütbesi yükseltilmişti.⁵⁵ Ardından kendisi ikinci dereceden mecidi nişanı ile ödüllendirilmişti.⁵⁶ Avlonyalı İsmail Kemal Bey’in yaptığı görevler bunlarla da sınırlı değildi. Kendisi Bolu mutasarrıflığının ardından aynı görevi Gelibolu’da yürütmüştü. Beyrut’ta valilik yaptığı gibi geçici olarak Suriye ve Girit valilikleri de yapmıştı.⁵⁷ İsmail Kemal Bey sıradan bir yönetici değildi. II. Abdülhamid’in yakınında bulunan kişilerden biri olan İsmail Kemal Bey Şura-yı Devlet Mülkiye Dairesinde azalığa kadar yükselmişti.⁵⁸ Fakat İsmail Kemal bu kadar hızlı bir şekilde yükselmesine karşın 1900 yılından sonra artık devlete fazla sadık görünmüyordu. Kendisi Jön Türklerle yakın ilişkiler kurduğu gibi, aynı ilişkileri İngiltere ile de kurmak istemekteydi. Siyaseten ilişkilerin kötü olduğu İngilizlere yakınlık göstermesi padişahın hoşuna gitmiyordu. Kısa bir süre sonra İsmail Kemal İngiliz

⁴⁷ Tahir Sezen, *Osmanlı Yer Adları*, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2017, s.272.

⁴⁸ Zekai Kasap, Hikmet Tosun, Erhan Yılmaz, *Zonguldak*, Kültür Bakanlığı Yayınevi, Ankara 2003, s.38.

⁴⁹ BOA, Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO) 1643/123217 (Lef 2) (5 Zilhicce 1318/26 Mart 1901)

⁵⁰ BOA, BEO 1643/123217 (Lef 1) (23 Zilhicce 1318/13 Nisan 1901)

⁵¹ BOA, İrade Taltifat (İ.TAL.). 215/15/Lef 1, (19 Mart 1316/ 1 Nisan 1900)

⁵² BOA, BEO, 1643/123217 (Lef 3) (10 Zilhicce 1318/31 Mart 1901)

⁵³ BOA, BEO, 1643/123217 (Lef 3) (10 Zilhicce 1318/31 Mart 1901)

⁵⁴ BOA, Yıldız Arzuhal Jurnal (Y.PRK.AZJ) 15/82 (29 Zilhicce 1306/ 26 Ağustos 1889)

⁵⁵ BOA, İrade Dahiliye (İ.DH.) 960/75902 (15 Zilkade 1302/ 26 Ağustos 1885)

⁵⁶ BOA, İ.DH.978/77249 (9 Cemaziyelevvel 1303/ 13 Şubat 1886)

⁵⁷ İhsan Burak Birecikli, “Avlonyalı İsmail Kemal Bey’in Siyasi Faaliyetleri”(1870-1908), *Gazi Akademik Bakış*, C.3, S.5, Kış 2009, s.101.

⁵⁸ BOA, DH.MKT. 2303/87 (10 Şevval 1317/ 11 Şubat 1900)

sefaretine sığınıp yurtdışına kaçmıştı. 1900 yılında Yunanistan'a gelen İsmail Kemal Bey, burada Slav tehlikesine karşı Yunan-Arnaut işbirliği için Yunan kralı ile görüştü. Bu görüşmeleri İngilizler ve Mısır Hidivi ile de yapan İsmail Kemal vatana ihanetten II. Abdülhamid'in talimatı ile idam cezasına çarptırıldı ve mal varlığının tamamına el konuldu.⁵⁹ Bedosaki Efendi Filyos kereste fabrikasında İsmail Kemal Bey hisse ortağı olmuş ve bu ortaklıkla 1904-1905 yıllarında ilgili çeşitli soruşturmalar gündeme gelmiştir.⁶⁰

Bedosaki Efendi ekonomik gücünün ve sosyal statüsünün avantajlarını Karabet Efendi ve İsmail Kemal Bey gibi bölgenin etkili isimleriyle iş ortaklıkları kurarak kullanmıştır. Ancak adının yolsuzluk suçlamalarına karışması gücünü kimi zaman olumsuz yönde kullandığını göstermektedir.

3. Cevahircioğlu Bedosaki'nin Adının Karıştığı Ticari Yolsuzluklar

Arşiv kayıtları incelendiğinde Bedosaki'nin ticari faaliyetlerine dair göze çarpan en önemli husus 1890 yılının başlarından itibaren özel işlerinde yolsuzluk iddialarının ağırlık teşkil etmesidir. Özellikle 1890-1905 tarihleri arasında Bedosaki Efendi'nin usulsüz ticari faaliyetlerine dair merkeze gelen şikâyetlerin yoğunluğu dikkat çeker. Şikâyetler daha ziyade kereste fabrikasında ve maden ocaklarında kullanılmak üzere ormanların tahrip edilmesi ile Ereğli çevresindeki arazi gasplarına dair halkın mağduriyetleri üzerine yoğunlaşmaktadır.

Cevahircioğlu Bedosaki'nin adının karıştığı 4 adet yolsuzluk olayı bulunmaktadır. Olayların üçü maden ocaklarının işletmesi biri kereste fabrikasına ağaç temini konusunda yaşanan girişimlerdi. Bedosaki Efendi bu usulsüz ticari girişimlerinden ikisini yukarıda bahsettiğimiz Karabet Efendi ve İsmail Kemal Bey birlikte gerçekleştirmişti. Hakkındaki diğer şikâyetlerden biri Kilimli maden ocağında arazi gaspına dair, diğeri işlettiği maden ocaklarındaki işçilerin ücretlerinde kesintiye gitmesi ve fakir halka yüksek fiyatla zahire sattığına yöneliktir. Bu başlık altında Bedosaki Efendi hakkındaki şikâyet ve iddialar kronolojik sıraya göre ele alınacaktır.

3.1. Maden İşçilerinin Ücretlerinde Kesintiye Gidilmesi

Bedosaki Efendi'ye yönelik ilk olarak Ereğli civarında sahip olduğu maden ocaklarından şikâyetler yükseldi. İşletmekte olduğu maden ocaklarında yüzlerce işçi çalıştırmaktaydı. 1890 yılında Bedosaki Efendi işçilerin 100 gurusluk istihkakına bedel olarak sadece 20 gurusluk eşya vermekle ve fakir halka yüksek fiyatla zahire satmakla suçlanıyordu. Suçlamaları araştırması için Kastamonu vilayet yönetimine işçiler tarafından telgraflar gönderildi.⁶¹ Tespit edebildiğimiz kadarıyla Kastamonu vilayeti şikâyetleri bir yılı aşkın bir süre sonra değerlendirmeye almıştır. Yapılan inceleme sırasında Bedosaki Efendi halka yüksek fiyatla mal sattığı ve uygulamaları ile işçiye zulmettiği yönündeki iddiaları kabul etmeyerek bunları iftira olarak nitelendirmiştir.⁶² Vilayet yönetimi Bedosaki Efendi'yi dikkate alarak herhangi bir ceza veya yaptırım uygulamamıştır. Bedosaki Efendi madenlerini işletmeye devam etmiş, hatta madenlerinin kapasitesini arttırmak için Tophane Müşiriyeti'nden taş barutu ve fitil isteklerinde bulunmuştur.⁶³

Bedosaki Efendi aynı yıllarda başka bir problemle daha uğraşmak zorunda kalmıştır. Madenlerin ardından bu kez Filyos'taki fabrikası ile ilgili şikâyetler artış göstermiştir.

⁵⁹ Birecikli, 2009, s. 102-106.

⁶⁰ BOA, BEO 2373/177965 (9 Temmuz 1320/ 22 Temmuz 1904)

⁶¹ BOA, DH.MKT. 1711/100 (5 Şaban 1307/27 Mart 1890)

⁶² BOA, DH.MKT. 1724/32 (24 Ramazan 1308/ 3 Mayıs 1891)

⁶³ BOA, Yıldız Mütenevvi Maruzat Evrakı, (Y..MTV.) 67/58 (22 Safer 1310/ 15 Eylül 1892); BOA, Y..MTV. 77/135 (26 Şevval 1310/ 13 Mayıs 1893)

3.2. Mustafa Faik Efendi ve Karabet Efendi Ortaklığında Yaşanan Yolsuzluklar

Bedosaki Efendi kendisi gibi kaza idare meclisinde aza olan Mustafa Faik Efendi ile ortak olarak 1885 yılında Filyos'ta bir kereste fabrikası kurdu.⁶⁴ Bölgenin kereste ticaretinde önemli artış sağlayan fabrika hakkında 1890 yılında şikâyetler gelmeye başladı. Bedosaki ve Mustafa Faik Efendiler kerestelerin fiyatını orman idaresi tarafından belirlenen fiyatlardan düşük göstererek az vergi vermek, gümrüğü zora sokmak ve dolayısıyla kereste ticaretinde usulsüzlük yapmak suçu ile vilayet yönetiminin karşısına çıktılar.⁶⁵ Vilayet idare meclisi durumu araştırarak Bedosaki ile Mustafa Faik Efendilerin ifadelerini almıştır. Fakat Kastamonu idare meclisi ayrıntılı bir açıklama yapma gereği duymayarak inceleme sonucu şikâyetlerin abartılı olduğu sonucuna vardı.⁶⁶

Caydırıcı önlemlerin alınmaması benzer uygulamaların devamına sebep oldu. 1898 yılına gelindiğinde Bedosakiler Yenice ormanlarından ruhsatsız ve kontratsız olarak ağaç kesme işine yöneldiler. Ailenin adının karıştığı usulsüzlükler o kadar büyük boyutlara ulaştı ki bölgede görev yapan memurlar durumu vilayet yönetimine şikâyet etme gereği duydular. Bu şikâyetlerden biri Hamidiye Orman memuru Mehmed Bey tarafından yapılmıştı. Mehmed Bey, Bedosaki Efendi'nin Damadı Sarafim ve Kuço'nun kendi hukuk müşavirleri ile vilayet orman başmüfettişi Karabet Efendi ve Bartın müfettişi Hakkı Bey'i yanlarına alarak kendi maden ocakları için gerekli olan ağaçları temin etme noktasında usulsüz kesime gittiklerini ifade etmekteydi. Ayrıca Sarafim ve Kuço iddialara göre orman memurları üzerinde baskı kurmakta ve Karabet Efendi'yi yanlarına alarak kerestelerin müzayede işine de fesat karıştırmaktaydı. Öyle ki bu nedenle 1890'lı yılların başından itibaren yaklaşık 10 senedir 61 metreküp kerestenin her bir metreküpünde 8-10 kuruşluk eksikliklerle toplamda 5000 Osmanlı lirası para kereste müzayedelerinde noksan olarak ortaya çıkmıştı.⁶⁷

Bolu kereste memuru Ahmed Bey'e göre de durum farklı değildi. O söylemlerini daha ileri götürerek ormanlardaki tahribata göz yuman ve milli servetin yok edilmesine ses çıkarmayan Karabet Efendi'yi din ve devlet düşmanı olarak tanımlıyordu. Ahmed Bey'e göre Karabet Efendi teftiş maksadıyla Bartın çevresine gelse de asıl maksadı Yenice ormanlarını Bedosaki ve Sarafim'in Filyos'taki fabrikasına tahsis ederek karşılıklı çıkar ilişkisi ile kendi menfaatlerini sağlamlaştırmaktı. Ahmed Bey, Bedosaki Efendi ve Sarafim'in Filyostaki fabrikası var oldukça ve Karabet Efendi Orman müfettişi olarak kaldıkça ormanların tahrip edilmekten kurtarılamayacağını düşünüyordu.⁶⁸ Bedosaki ve damadı Sarafim'in aslında ormanları tahrip edip bazı ağaçları keserek madenlerinde "maden direği" olarak kullandıkları zaten bilinmekteydi. Fakat iddialara göre yolsuzluklar bunlarla sınırlı kalmıyordu. Zira Bolu sancağı Hamidiye kazasına bağlı bölgelerde bölge ahalisi Hicaz Demiryollarına katkı için sarıçamdan ürettikleri 360 adet traversi Hicaz'a göndermek üzere harekete geçtiler. Ancak traversler iskeleden Filyos'a sevk olunurken Sarafim ile beraber çalışan Tatyos oğlu Esteban bu traverslere el koyup tahrip ettiler. Orman müfettişi Karabet Efendi'nin tüm bunları bilmesine rağmen yapılanlara göz yumması daha büyük tepki çekti.⁶⁹ Bedosaki ve Damadı Sarafim bu noktada Kastamonu vilayetinin dikkatini çekmiyordu. Tepkiler Karabet Efendi'nin üzerinde yoğunlaştı.⁷⁰

⁶⁴ BOA. Y..A...HUS. 479/89/Lef 2 (25 Eylül 1320/ 8 Ekim 1904)

⁶⁵ BOA, DH.MKT. 1772/92 (4 Rebiülevvel 1308/ 18 Ekim 1890)

⁶⁶ BOA, DH.MKT. 1818/94 (3 Şaban 1308/ 14 Mart 1891)m

⁶⁷ BOA. Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO) 1643/123217 (Lef 2) (5 Zilhicce 1318/26 Mart 1901)

⁶⁸ BOA. BEO, 1643/123217 (Lef 3) (10 Zilhicce 1318/31 Mart 1901)

⁶⁹ BOA, BEO 1643/123217 (Lef 1) (23 Zilhicce 1318/13 Nisan 1901)

⁷⁰ BOA, İrade Taltifat (İ..TAL.). 215/15/Lef 1, (19 Mart 1316/ 1 Nisan 1900)

Karabet Efendi, gösterdiği hizmetler ile takdir toplasa da devletin kendisine verdiği yetkileri uygunsuz kullanarak Bedosaki ailesi gibi bölgenin ileri gelenleri ile çıkar ilişkisi içinde olması kendisine karşı Orman Maadin ve Ziraat Nezareti'nde olumsuz bir kanaat oluşturdu. Bu nedenledir ki nezaret Kastamonu vilayetini uyararak Karabet Efendi'nin ormanlara verdiği zarar ve Bedosaki gibi bölgenin ileri gelenleri ile kurduğu ortaklıkların boyutunun araştırılmasını talep etti. Orman Nezareti ayrıca Karabet Efendi'nin sözlerine güvenerek karar verilmesini istemiyordu.⁷¹ Kastamonu vilayetinin bu tip durumlarda soruşturmaları ağırdan aldığı bir gerçektir. Öyle ki ilk şikâyetlerin ardından iki sene geçmesine rağmen bir karar verilebilmiş değildi. Karabet Efendi halen görevdeydi. Orman Maadin ve Ziraat Nezareti'nin istekleri sonucu 15 Zilhicce 1315 (7 Mayıs 1898) tarihli bir irade ile Bartın ve çevresindeki ormanlardan maden direği tedarik etme işi yasaklandığı gibi maden direklerinin Ereğli civarındaki vakıf ormanlarından temin edilmesi kararlaştırıldı. Ancak nezarete göre Yenice ormanlarında uygunsuz ağaç kesimlerine ses çıkarmayan Karabet Efendi söz konusu Ereğli civarındaki vakıf ormanları olunca nezaret ve vilayeti aldatıcı bilgiler vererek maden direği temin edilmesini engelliyordu. Orman Maadin ve Ziraat Nezareti Karabet Efendi'nin Kastamonu vilayetindeki görevi devam ettikçe oradan maden direği temin edilemeyeceğini ve bu yüzden maden ocaklarında çalışan amelenin can güvenliğinin tehlikede olacağını düşünüyordu.⁷² Vilayet yönetiminin herhangi bir yaptırım uygulamaması karşısında nezaretin talebi ile Karabet Efendi Kastamonu Orman Sermüfettişliği görevinden 3000 gurus aylık maaşla "*Orman ve Maadin Muamelat Müdürlüğü*"ne tayin edildi.⁷³ Bu tayin aslında bir terfii gibi gözükse de nezaret amacına ulaşmış ve Karabet Efendi yeni bir görev ile Kastamonu bölgesinden uzaklaştırıldı. Bedosaki ailesi ise usulsüzlüklerin bir parçası olmasına rağmen herhangi bir uyarı veya ceza almadı.

Karabet Efendi olayında görüldüğü gibi merkezi yönetimin taşradaki memurlar üzerindeki yaptırımının sınırlı düzeyde kaldığı anlaşılmaktadır. Vilayet yönetiminin Karabet Efendi'nin usulsüzlükleri karşısında caydırıcı bir önlem almaması nezaretin devreye girmesine yol açtı. Ancak ilgili suça dair nezaretin kararı da düşündürücüdür. Nezaret cezalandırma ya da görevden alma yerine Karabet Efendi'yi nezaret merkezinde tutarak kontrol altına almaya çalıştı. Bahsi geçen olay çerçevesinde taşradaki memurların tavırlarını da sorgulamamız gerekir. Bartın ve çevresindeki ormanlardan maden direği tedarik etme işi yasaklanarak Ereğli civarındaki vakıf ormanlarından temin edilmesi kararı üzerine bu hususa engel olmaya çalışan ilk kişi Karabet Efendi'dir. Kendi çıkarları devam ettiği sürece Yenice bölgesinde uygunsuz ağaç kesimlerine ses çıkarmayan ancak elindeki imkânları kaybettiği noktada nezaret ve vilayete yani merkezi yönetime aldatıcı bilgi vermekten sakınmayacaktır. Asıl düşündürücü olan taraf ise Bedosaki ailesinin usulsüzlüklerin bir parçası olmasına rağmen uyarı veya ceza almamasıdır. Taşrada eşraf ailelerinin belirli bir noktada dokunulmazlıklarını korudukları anlaşılmaktadır.

3.3. Bolu Mutasarrıfı İsmail Kemal Bey Ortaklığında Yaşanan Yolsuzluklar

1904-1905 yıllarına gelindiğinde Bedosaki ailesinin ticari faaliyetlerinde memurlarla işbirliği devam etmekteydi. Hatta artık alt kademedeki memurlar yerine üst kademedeki devlet erkânı ile ortak iş yaptıkları görülür. Üstelik bu kez şikâyetler Kastamonu vilayeti içerisinde kalmayarak olaylara doğrudan Osmanlı hükümetinin müdahale etmesi söz konusu olacaktır. 1904-1905 yıllarında Bedosaki ailesi kendisini iki büyük olayın içinde bulmuştur. İlk olay Bedosakilerin Filyos'taki kereste fabrikası ile ilgiliydi. Osmanlı hükümeti firari durumda

⁷¹ BOA, DH.MKT. (Lef 2) (4 Cemaziyelahir 1320/ 8 Eylül 1902)

⁷² BOA, Y.MTV. 236/5 (2 Şaban 1320/ 4 Kasım 1902)

⁷³ BOA, BEO 2011/150770 (2 Zilhicce 1320/ 2 Mart 1903)

Avrupa'da olan eski Bolu mutasarrıfı İsmail Kemal Bey'e düzenli olarak Bedosaki ve Sarafim'in fabrikasından para gönderildiği kanaatine ulaşmıştı. İkinci olay Ereğli civarında Taşhancızade Ahmed Mustafa Efendi'nin yönetiminde bulunan maden ocağını Bedosaki'nin kendi ocağına ilhak etmesiyle ilgilidir. Bedosaki'nin haksız şekilde ele geçirdiği yerleri Taşhancızade'ye geri vermesi kararlaştırıldı.⁷⁴ O sıralarda İstanbul Heybeliada'da ikamet eden Bedosaki Efendi durumu haber alır almaz vilayet yönetimi ve gerekli kurumlarla görüşerek İsmail Kemal Bey ile bir bağlantısı olmadığını, Filyos'taki fabrikada İsmail Kemal Bey'in hissesi bulunmadığını, fabrikayı Bartınlı olup vefat eden Mustafa Faik Efendi ile birlikte kurduğunu ve fabrikayı damadı Sarafim vasıtasıyla idare ettiğini ifade etti.⁷⁵ Ancak Bedosaki'nin ifadesine rağmen Osmanlı hükümeti bununla yetinmeyerek doğrudan olaya dâhil oldu ve derinlemesine bir soruşturma başlattı. Bu noktada önemli olan soru şuydu; Osmanlı hükümeti ve Kastamonu vilayet yönetimi neden İsmail Kemal meselesini derinlemesine araştırma gereği duydu? Cevabı İsmail Kemal Bey'in yaşantısı ve fikirlerinde bulmak mümkündür. Yukarıda değindiğimiz üzere İsmail Kemal Bey'in siyasi sebeplerle yurtdışına kaçışı, Yunan-Arnavut işbirliği içinde bulunması, İngilizler ve Mısır Hidiyi yaptığı görüşmeler nedeniyle vatana ihanetten idam cezasına çarptırılmış ve mal varlığına el konulmuştu.⁷⁶ Tüm bu nedenler İsmail Kemal Bey'in ilişki kurduğu herkesin araştırılmasına yol açtı. Amaç İsmail Kemal'in tüm ilişki ağını tespit etmek ve kesin mal varlığını saptamaktır. Böylelikle işin ucu Bedosaki Efendi'ye kadar uzanmış oluyordu.

Bedosaki ile İsmail Kemal'in fabrika ortaklığı meselesi Osmanlı hükümetini konu hakkında uzun bir araştırma yapmaya yöneltti. Bu süreçte Bartın Belediye Reisi, Bolu Mutasarrıfı ve en nihayetinde Bedosaki Efendi geniş bir sorguya çekildi. Bolu mutasarrıfı kendisi ile yapılan sorguda Bartın'ın ileri gelen tüccarlarından olan Yirmibeşzade Osman, Hacı Ali Beyzade ve Hacı Hüseyin Efendilerin aralarında olduğu 3-4 kişilik bir gruba Bedosaki'nin İsmail Kemal ile ortaklık meselesini sorduğunu ve bu kişilerin kendisine böyle bir ortaklığın var olduğunu söylediklerini ifade etti.⁷⁷ Bartın Belediye Reisi de ifadesinde Bedosaki ailesi ile vefat eden Mustafa Faik Efendilerin fabrikalarına bir kişinin daha dışarıdan ortak olduğunu işittiklerini ancak bunun doğru olup olmadığına dair ellerinde bir kanıt bulunmadığını söylemekteydi.⁷⁸ Kuşku içeren bu ifadelerden sonra Bedosaki Efendi'nin sorgusuna geçildi. O sıralarda 64 yaşında bulunan ve Bartın Asmabahçe'de oturan Bedosaki Efendi fabrikayı Mustafa Faik Efendi ile kurduklarını, kuruluşunda fabrikanın arazisini Mustafa Faik Efendi'nin bölge halkından aldığını ve kuruluşundan itibaren 12 yıl boyunca fabrikayı aktif olarak Faik Efendi'nin işlettiğini söyledi. Ayrıca Mustafa Faik Efendi hastalanınca fabrikayı kendisinin vekili olarak damadı Sarafim'in idare etmeye başladığını belirtti. Bedosaki Efendi'nin fabrika ile ilgili verdiği ayrıntılar ise hayli ilginçtir. Bedosaki Efendi fabrikanın kuruluşu sırasında İsmail Kemal Bey'in Bolu Mutasarrıfı olarak Faik Efendi ile kendisinin kereste işine ket vurmaya çalıştığını, Mustafa Faik Efendi'nin İsmail Kemal Bey'i susturmak için 10 sene müddetle kereste fabrikasından %31 ticaret payı hissesini ona vermeyi kabul ettiğini, ancak bununla da yetinmeyen İsmail Kemal Bey'in Mustafa Faik Efendi'yi def ederek 1 sene kadar fabrikayı doğrudan kendisinin işlettiğini vurguladı.⁷⁹

⁷⁴ BOA, BEO 2373/177965 (9 Temmuz 1320/ 22 Temmuz 1904)

⁷⁵ BOA, Y.A...HUS. 476/42 (Lef 1) (14 Cemaziyelevvel 1322/ 27 Temmuz 1904); BOA, BEO 2378/178309 (Lef 1) (15 Cemaziyelevvel 1322/ 28 Temmuz 1904)

⁷⁶ Birecikli, 2009, s. 102-106.

⁷⁷ BOA, Y.A...HUS.479/89 (Lef 9), (8 Ağustos 1320/ 21 Ağustos 1904)

⁷⁸ BOA, Y.A...HUS.479/89 (Lef 10), (8 Ağustos 1320/ 21 Ağustos 1904)

⁷⁹ BOA, Y.A...HUS.479/89 (Lef 11), (9 Ağustos 1320/ 22 Ağustos 1904)

İsmail Kemal Bey, II. Abdülhamid tarafından taltif edilmesine rağmen Bedosaki Efendi kendisini kötü bir yönetici olarak tanımlamaktaydı. İsmail Kemal Bey her ne kadar Bolu'da başarılı bir mutasarrıflık geçmişine sahip olsa da Bedosaki Efendi'nin anlattıklarında haklılık payı olduğunu söylemek mümkündür. Zira İsmail Kemal Bey'in Bolu'da mutasarrıflık yaptığı sırada hakkında birçok şikâyet Kastamonu vilayet yönetimine iletilmişti. Bunlar arasında memurların yerlerini usule aykırı olarak değiştirmek, Bidayet mahkemesinin verdiği kararlara ve halkın tarlalarına usulsüz müdahale etmek, yetim malı olarak tahsis edilen birkaç bin dönüm araziye zapt edip buralara tapu alıp çiftlik kurmak, reji idaresi ile ortak usulsüz işlere girmek, bazı kazaların arazi ve emlak işine karışmak, Düzce eşrafından bazılarını zora sokup tehdit etmek gibi şikâyetler bulunmaktaydı. Kastamonu vilayet yönetimi çoğu zaman olduğu gibi bu şikâyetlerin üzerinde durmamış ve şikâyetlerin husumet ve garezden kaynaklandığını belirtmekle yetinmiştir.⁸⁰ Kastamonu vilayet yönetiminin soruşturmasından sonra bile İsmail Kemal Bey'in yönetimi kötüye kullandığına dair şikâyetler gelmeye devam etmişti.⁸¹ Şikâyetlerin çokluğu İsmail Kemal Bey'in Bedosaki ile ilişkilerinde de benzer davranışları sergileyebileceğini düşündürmektedir.

Bedosaki Efendi ifadesinin devamında İsmail Kemal Bey'in 1 senelik yönetiminden sonra fabrikanın tamamen kendisi ve damadı Sarafim üzerine geçtiğini İsmail Kemal Bey'in kendi fabrikaları yanında yeni bir kereste fabrikası kurduğunu, bu fabrikayı bir süre kendi işlettikten sonra fabrikasının yandığını ve fabrikayı başka birisine devrettiğini vurgulamaktaydı. Bedosaki Efendi İsmail Kemal Bey'e fabrikasından para verip vermediği sorusu üzerine *"Hayır bir para verilmedi. Eğer Mustafa Efendi vermiş ise de haberim yoktur"* diyerek para alışverişini yalanlandı. Ancak Bedosaki Efendi'nin bundan sonra anlattıkları İsmail Kemal Bey ile bir para ilişkisi kurulduğunu göstermektedir. Zira Bedosaki Efendi İsmail Kemal Bey'in Reji idaresi ile arasındaki kereste kontratı için keresteleri kendisinin ve Mustafa Faik Efendi'nin aldığını bedelini Mustafa Faik Efendi'nin İsmail Kemal Bey'e ödediğini, ayrıca İsmail Kemal'in yanan fabrikası için Mustafa Faik Efendi'nin yine ona bir miktar para gönderdiğini söylemekteydi. İlişki ağının ortaya çıkması üzerine sorgu esnasında sürekli Bedosaki Efendi'nin sözü kesilerek kendisine artık gerçekleri anlatması konusunda uyarıda bulunulmuştu. Öyle ki İsmail Kemal Bey'in yurtdışına firar ettiği sıralarda Bedosaki Efendi'nin tüm mal varlığını aniden eşinin üzerine geçirmesinin kuşku verici bir durum olduğu Osmanlı hükümet yetkilileri tarafından kendisine doğrudan sorulmuştu. Bedosaki Efendi mal varlığını o sıralarda hastalandığı için zevcesinin üzerine geçirdiğini, eşi üzerinden malların yedi kızına intikal edeceğini, ayrıca eşine terk ettiği emlaklar arasında söz konusu fabrikanın yer almadığını belirtti. Kapsamlı sorgusundan kısa bir süre sonra Bedosaki Efendi ikinci kez sorguya alınmış bu kez de İsmail Kemal Bey ile herhangi bir bağlantısı olmadığını, onun yurtdışına firarı sırasında kendisi İstanbul'da bulunduğu için söz konusu fabrikaya Damadı Kuço'yu vekil olarak atadığını ifade etti.⁸²

Soruşturma sonunda Bedosaki Efendi'nin İsmail Kemal Bey ile bir iş ilişkisi olduğu ortaya çıkıyordu. Fakat bu ilişkinin boyutu hakkında yeterli bir veriye ulaşılamıyordu. Bunun temel

⁸⁰ BOA, DH.MKT. 1621/58 (5 Ramazan 1306/ 5 Mayıs 1889); BOA, DH.MKT. 1638/29 (2 Temmuz 1305/ 14 Temmuz 1889)

⁸¹ BOA, DH.MKT. 1654/5 (8 Muharrem 1307/4 Eylül 1889)

⁸² BOA, Y.A...HUS.479/89 (Lef 11), (9 Ağustos 1320/ 22 Ağustos 1904). İsmail Kemal Bey'in kendisine ait kereste fabrikası 8 Nisan 1889 tarihinde kurulmuş olup, İsmail Kemal bu fabrikayı 1895 yılında yanana kadar kendisi işletmişti. Daha sonra fabrikayı devretse de fabrika bakımsız kalmış ve fabrikanın vergi borçları yıldan yıla birikmiştir. Öyle ki fabrikanın 1901 yılından 8.567 kuruş 30 para, 1902 senesinden 203 kuruş 30 para, 1903 senesinden 202 kuruş 20 para, 1904 senesinden 202 kuruş 20 para olmak üzere toplamda 9.176 kuruş 25 para birikmiş vergi borcu bulunmaktaydı. Bkz. Aynı belge (Lef 8)

sebebi fabrikanın kurucularından Mustafa Faik Efendi'nin olaydan önce vefat etmesiydi. Onun sorgusu alınmadığından Bedosaki Efendi tüm suçlamaları reddedip, İsmail Kemal ile olan bağlantıları Mustafa Faik Efendi'nin ayarladığını dile getiriyordu. Soruşturma neticesinde fabrika meselesinden sonuç alınmadı ancak İsmail Kemal Bey'in bölgedeki mal varlığı hakkında yeni bilgilere ulaşmak mümkün oldu.⁸³

Bedosaki Efendi ve Bolu mutasarrıfı İsmail Kemal Bey'in arasındaki işbirliğinde Karabet olayından farklı bir yaklaşım takip edildiği dikkat çeker. 1898 yılındaki gelişmeler sırasında Bedosaki Efendi herhangi bir suçlamaya maruz bırakılmamış ve işlerine hesapsız şekilde devam etmesine müsaade edilmişti. Ancak 1904 yılındaki İsmail Kemal Bey davasında sıkı bir sorgulamadan geçmişti. Bu duruma sebep olan temel husus İsmail Kemal Bey'in siyasi tercihleridir. Başarılı bir idareci iken Jön Türklerle yakın ilişki içine girmesi ve yurtdışına kaçması gözden düşmesinin temel sebebiydi. İsmail Kemal Bey'in mal varlığına el konulması kararı Bedosaki ailesinin hesap vermesini gerektiren olayları başlattı.

Bedosaki Efendi'nin gözden düşmüş bir idareciyle işbirliği içinde olması merkezi yönetim nezdindeki ayrıcalıklı konumunu tamamen değiştirdi. Karabet Efendi olayında bölge eşrafi olarak kendisine dokunulmaz bir konumda iken üç yıl sonrasında bu statüsü sarsıntıya uğradı. Merkezi yönetimin taşradaki idarecilere ve bölge eşrafına yaklaşımındaki bu değişimde II. Abdülhamit'in izlediği siyasetin belirleyici olduğunu düşünmek gerekir. Firari durumda Avrupa'da olan eski Bolu Mutasarrıfı İsmail Kemal Bey'e düzenli olarak Bedosaki ve Sarafim'in fabrikasından para gönderildiği kanaati mevcuttu. Yasaklı bir muhalifin destekçisi olmak ve özellikle kendisine para aktarmakla itham edilmek merkezi yönetimin de muhalifi olmak demektir. 1901'de kendisine yöneltilen şikâyetlere karşın işlerini devam ettiren ve herhangi bir yaptırımla karşılaşmayan Bedosakilerin merkezi yönetimle muhalif duruma düştüklerinde hesap vermek zorunda kaldıkları açıktır.

3.4. Taşhancızade Ahmed Efendi'nin Maden Ocakları Üzerindeki Hak Talepleri

Bedosaki hakkındaki şikâyetlerden sonuncusu maden ocağı sınırı ihlaline dair. İsmail Kemal Bey meselesinin sürdüğü sıralarda, Taşhancızade Ahmed Efendi Ereğli Kilimli'de ki maden ocağının Bedosaki tarafından gasp edildiğini söylemekteydi.⁸⁴ Konuya ilişkin soruşturma ilk olarak İsmail Kemal Bey sorunu ile birlikte ele alınmıştı. Bu süreçte Bedosaki Efendi'nin maden ruhsatnamesine aykırı olarak kendi ocağının dışında da faaliyetler yürüttüğü fikrine varılmıştı. Maden nizamnamesine göre bir kişinin sahip olduğu ocak ile diğer bir kişiye ait ocak arasında belli bir mesafe olması zorunluluğu bulunuyordu. Bedosaki'nin ocakları bu mesafeyi aşmış görünüyordu.⁸⁵

İlk varılan düşünce Bedosaki Efendi'nin ocağının Taşhancızade Ahmed Bey'in ocağını doğu tarafından yaklaşık 225 metre gasp ettiği yönündeydi.⁸⁶ Bedosaki Efendi'nin 174 numaralı ocağı ile Taşhancızade Ahmed Efendi'nin 177 numaralı ocağı arasındaki ihlal sorunu 1905 yılına taşındı. Taşhancızade Ahmed Efendi soruşturma sonuçlanıncaya kadar 174 ve 177 numaralı ocakların kömür üretiminin Osmanlı hükümeti tarafından koruma altına alınarak

⁸³ İsmail Kemal Bey'in Ereğli'nin Alaplı nahiyesinde bir köyde bir adet dokuz dönümlük, bir adet iki dönümlük tarlası bulunmaktaydı. Düzce kazasına tabii bir köyde ise bir adet değirmeni ve 170 dönümlük arazide 3 adet tarlası yer almaktaydı. İsmail Kemal Bey bu mal varlıklarından bir kısmını muhacirden Nuri Efendi isminde birisine satmıştı. Bkz. *BOA, Y.A...HUS.479/89* (Lef 4) (12 Eylül 1320/25 Eylül 1904)

⁸⁴ *BOA, BEO 2600/194978* (Lef 5) (12 Mart 1321/ 25 Mart 1905)

⁸⁵ *BOA, Y.A...HUS.479/89* (Lef 4) (12 Eylül 1320/ 25 Eylül 1904); Bkz. Ek 1.

⁸⁶ *BOA, Y.A...HUS.479/89* (Lef 2) (25 Eylül 1320/ 8 Ekim 1904)

kendi zararının karşılanmasını istemekteydi. Bedosaki Efendi'nin o sıralarda diğer ortakları ile birlikte ocaklarında 2000 ton kömür bulunduğunu düşünüyordu.⁸⁷

Taşhancızade Ahmet Efendi'nin talepleri karşısında ilk başta bir heyet kurulsa da heyetten sonuç alınamamış ve bu kez olay büyüyerek Şura-i Bahri Levazım Reisi Mirliya Emin Paşa'nın başkanlığında bir komisyon kurulmuştu. Komisyon incelemeleri sonucu Bedosaki Efendi'yi haklı bulmuştu. Ancak bu karara rağmen Bolu mutasarrıfı ocakların bulunduğu yere giderek Zonguldak kaymakamı ve komiserliği marifetiyle Bedosaki Efendi'nin madenlerini kapatıp mühürleterek Taşhancızade Ahmed Efendi'yi haklı göstermişti. Maden Nezareti'ne başvurmadan böyle bir karar alınmasını doğru bulmayan Şura-i Bahri Bolu mutasarrıfı ve Zonguldak kaymakamlığını uyarmıştı.⁸⁸ Komisyonun araya girmesi ile Bedosaki Efendi maden ocaklarının kapatılmasından kurtuldu. Mesele karşısında Taşhancızade Ahmed Efendi'ye de bir yaptırım uygulanmadı. Ocaklar sahipleri tarafından idare edilmeye devam etti.

İsmail Kemal Bey davasının sürdüğü ve gözlerin Bedosaki Efendi'ye çevrildiği bir süreçte Bedosakilerin maden ocaklarındaki uygulamalarının gündeme taşındığı anlaşılmaktadır. Yapılan incelemeler Bedosaki Efendi'yi haklı bulmuş olsa dahi yerel yöneticiler Maden Nezareti'nin izni dışında hareket ederek Bedosaki Efendi aleyhinde bir tavır takındılar. Madenlerini kapatıp mühürleterek Taşhancızade Ahmed Efendi'yi haklı gösterme çabasına girdiler. Başarısızlıkla sonuçlanan bu girişim Bedosaki ailesine karşı yerelde muhalif bir grubun oluştuğunu göstermektedir.

1913 yılına gelindiğinde Taşhancızade Ahmed Efendi çocuksuz olarak vefat ettiği için 177 numaralı ocaktaki hisseleri doğrudan maden idaresine intikal etti.⁸⁹ Bedosaki ailesinin ortakları ile beraber sahip oldukları maden ocaklarında ise Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde hisse satışları büyük bir hareketlilik gösterdi. Taşhancızade Ahmed Efendi ile soruna sebebiyet veren 174 numaralı ocağın hisselerinin bir kısmı İstavri Nomikos'a aitti. Onun ölümünden sonra buradaki hisseleri kendi varislerine kalmıştı. Ancak varisler hisselerinin bir kısmını sonradan ocakta büyük hisseleri olan Cevahircioğlu Bedosaki'nin eşi madam Marie Cevahircioğlu'na devretmişlerdi.⁹⁰ Böylelikle 174 numaralı ocağın çoğu hissesi Bedosaki ailesine geçti. 287 Numaralı ocak içinde aynı şeyi söylemek mümkündür. Bu ocakta hissesi bulunan Şükrü Efendi vefat edince varisleri hisselerini Bedosaki Efendi'nin damadı Sarafım'e devretme yoluna gittiler.⁹¹ Yine 287 numaralı madende hisseleri bulunan İstavri Nomikos'un varisleri bu hisselerini de Bedosaki Efendi'nin eşi Marie Cevahircioğlu'na devretmek yolunu seçtiler.⁹² Cevahircioğlu Bedosaki'den varislerine devreden 100 numaralı ocaktaki hisseler ise varisleri tarafından İngiltere tebaasından Jerinald Lafontene ve Yetal'a devredildi.⁹³

Görüldüğü gibi gerek fabrikaları ve gerekse sahip olduğu maden ocakları ile Kastamonu vilayetinde büyük bir ticari etkinliğe sahip olan Cevahircioğlu Bedosaki özellikle 1890-1905 yılları arasında karıştığı yolsuzluk faaliyetleri ile de adından sıkça söz ettirmiştir. Osmanlı arşiv kayıtlarında doğrudan Cevahircioğlu Bedosaki Efendi'ye dair rastladığımız son bilgi Birinci Dünya Savaşı arifesinde 1913 yılına aittir. Şifreli bir telgraf ile Bartın Kaymakamlığına bildirilen yazıda bir süredir Bartın'ı bırakarak İstanbul'da Balık Pazarındaki hanesinde

⁸⁷ BOA, BEO 2600/194978 (Lef 4) (31 Mart 1321/ 13 Nisan 1905)

⁸⁸ BOA, BEO 2600/194978 (Lef 2) (28 Mayıs 1321/ 10 Haziran 1905)

⁸⁹ BOA, Meclis-i Vükela Mazbataları (MV.) 468/26 (6 Safer 1331/ 15 Ocak 1913)176/46 (15 Cemaziyelevvel 1331/ 22 Nisan 1913)

⁹⁰ BOA, BEO 4701/352536 (Lef 2) (16 Muharrem 1340/19 Eylül 1921)

⁹¹ BOA, MV. 197/116 (20 Cemaziyelahir 1333/ 5 Mayıs 1915)

⁹² BOA, BEO 4701/352536 (Lef 2) (16 Muharrem 1340/19 Eylül 1921)

⁹³ BOA, MV. 252/173 (19 Rebiülahir 1339/ 31 Aralık 1920)

yaşamaya başlayan Cevahircioğlu Bedosaki'nin evinde arama yapıldığı ve hanesinde zararlı evrak bulundurduğu ifade edilmiştir.⁹⁴ Bu durum adı birçok yolsuzluğa karışan Bedosaki Efendi'nin devlet içindeki ayrılıkçı hareketlerin arttığı bir dönemde bu tip eylemlere destek verdiğini de düşündürmektedir. Fakat evindeki arama sonucunda Bedosaki Efendi'nin herhangi bir ceza alıp almadığına dair bir bilgiye rastlanmamıştır.

Sonuç

Bu çalışmada 19. yüzyılın sonlarında Osmanlı Devleti'nde merkezi yönetim, taşra idaresi ve yerel eşraf arasında girift halde ilerleyen çoğu zaman aksaklık olarak karşımıza çıkan hususlar Bartın özelinde mercek altına alınmıştır. Osmanlı taşrasında etkili olan güç unsurları ve aralarındaki ilişki ağına dair tespitler yapılmıştır. Bu bağlamda değerlendirdiğimizde 19. yüzyılın sonlarında Kastamonu vilayetinde büyük bir ticari etkinliğe sahip, Bartın'a yeni istihdam alanları yaratarak şehrin kalkınmasına faydalar sağlayan Cevahircioğlu Bedosaki ve ailesinin ticari faaliyetleri, Tanzimat sonrası oluşturulan idari yapılanmanın zafiyetlerini barındırmaktadır.

Maden ocaklarını işletmesi ve kereste ticareti sayesinde bölgenin ileri gelen zenginlerinden biri haline Bedosaki Efendi, elde ettiği maddi zenginliğin kendisine tanıdığı ayrıcalıktan yararlanmayı bilmişti. Gerek ekonomik gücünü gerekse sosyal statüsünün avantajlarını ticari faaliyetlerinde kendi çıkarları doğrultusunda ancak yasal olmayan şekilde kullandığı anlaşılmaktadır. Aile ile ilgili arşiv kayıtları incelendiğinde daha ziyade Bedosaki Efendi'nin çalışanları tarafından kendisine yöneltilen şikâyetler ağırlık teşkil etmektedir. Merkeze yöneltilen şikâyetlerde, Bedosaki Efendi'nin ticari faaliyetlerinde bölgenin idarecileri ve diğer bölge eşrafı ile ortak hareket ederek çıkarları doğrultusunda usulsüz işlere başvurdukları iddia edilmektedir. Nitekim yapılan incelemeler bu iddiaları doğrulamaktadır. Orta kademede devlet memurlarından Kastamonu Orman Sermüfettişi Karabet Efendi ile üst kademede devlet memurlarından Bolu Mutasarrıfı İsmail Kemal Bey bu çıkar ortaklığında yer almıştır. İlgili memurlara yönelik şikâyetlerin devam etmesi ve suç unsurlarının bulunmasına rağmen merkezi yönetimin farklı tavır içinde bulunduğu anlaşılmaktadır. 1901 yılında gerçekleşen Karabet Efendi olayında devleti zarara uğratan memurun görevden alınmadığı ve Bedosaki Efendi'ye herhangi bir yaptırımın uygulanmadığı görülür. Ancak 1905 yılındaki İsmail Kemal Bey'in davasında son derece sıkı tedbirler alınmıştır. İsmail Kemal Bey'in mal varlığına el konulmuş ve Bedosaki Efendi kapsamlı sorgulamalardan geçirilmiştir. İki olay arasındaki merkezi yönetimin tavır değişikliğindeki belirleyici unsur siyasi nedenlere dayanmaktadır. İsmail Kemal'in Jön Türk hareketine destek vermesi ve iktidarda bulunan II. Abdülhamit'in bu harekete tavizsiz karşı duruşu taşradaki işleyişi de belirleyecektir.

Cevahircioğlu Bedosaki Efendi her iki olay sonucunda bir ceza almadığı gibi aile Bartın çevresindeki ticari faaliyetlerini 1920'li yılların başına kadar sürdürmüştür. Tanzimat sonrasında devlet mekanizmasında çok daha önemli yer edinen yerel idareciler ve bölge eşrafının sistemin işleyişini kolaylaştırmak yerine kimi zaman çıkarları doğrultusunda hareket ettikleri görülmektedir. Bu anlayışın Osmanlı iktisadi ve bürokratik yapısını çöküşe sürükleyen temel hususlardan biri olduğunu söylemek mümkündür.

⁹⁴ BOA, Dahiliye Şifre Kalemî (DH.ŞFR.) 468/26 (6 Safer 1331/ 15 Ocak 1913)

Kaynakça

1-Arşiv Belgeleri

A-Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)

Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO), 2378/178309, 1643/123217, 2600/194978, 4701/352536

Cevdet-i Bahriye (C..BH..), 69/3281

Dahiliye Mektubi Kalemi (DH.MKT), 1711/100, 1772/92, 2303/87, 1621/58, 1638/29, 1654/5

Dahiliye Şifre Kalemi (DH.ŞFR.) 468/26

İrade Dahiliye (İ..DH..), 960/75902, 978/77249

İrade Taltifat (İ..TAL..), 215/15/

Maliye Nezareti Varidat Muhasebesi Cizye Defterleri (ML.VRD.CMH.d), 643/12-13

Meclis-i Vükela Mazbataları (MV.) 468/26, 176/46, 197/116, 252/173

Nüfus Defterleri (NFS.d.) 790

Yıldız Arzuhal Jurnal (Y..PRK.AZJ), 15/82

Yıldız Hususi Maruzat Evrakı (Y..A...HUS..), 476/42, 479/89

Yıldız Mütenevvi Maruzat Evrakı (Y..MTV..), 67/58, 236/5

2-Süreli Yayınlar

Dersaadet Ticaret Odası Gazetesi, 4 Nisan 1308 (16 Nisan 1892), Numero: 381.

3-Araştırma ve İnceleme Eserleri

AFŞAR, Erkan, *Yolsuzluk ve Usulsüzlük Olaylarının Türk Siyasetine Yansımaları (1923–1950)*, (Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum 2013.

AŞCIOĞLU, Erkan, *Bartın'da Tarih: Kökler 2*, Sargın Ofset Matbaacılık, Bartın 2011.

AŞCIOĞLU, Erkan, *Bartın ve Kökleri*, Bartın 2006.

BALLI, Ergül, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Bir Liman Kenti Bartın*, Libra Kitap, İstanbul 2015.

Bartın Halk Kültürü: Araştırma-Derleme-İnceleme, C.1, Haz. Selahattin Çilsüleymanoğlu, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1996.

BEYDİZ, Mustafa Gürbüz, "Osmanlı Dönemi Gemi Yapımında Ağaç Kullanımı", *Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, S.2, Ağustos 2017, s.1-11.

BİRECİKLİ, İhsan Burak, "Avlonyalı İsmail Kemal Bey'in Siyasi Faaliyetleri"(1870-1908), *Gazi Akademik Bakış*, C. 3, S.5, Kış 2009, s. 95-122.

ÇAM, Fatma Bağdatlı "Antik Dönemde Bartın/Parthenia", *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Belge ve Fotoğraflarla Bartın*, Edt. Mustafa Hizmetli, Bartın Üniversitesi Yayınları, Bartın 2014, s.29-47.

ÇELİK, Yüksel, "Tanzimat Devrinde Rüşvet-Hediye İkilemi ve Bu Alandaki Yolsuzlukları Önleme Çabaları", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, S.15, İstanbul 2006, s.25-64.

- ÇELİKİYAY, Hatice Selma, “Bartın’daki (Parthenia) Rum Kültürünün Mekânsal İzleri”, *7th International Symposium on Academic Studies in Science, Engineering and Architecture Sciences Proceeding Book*, Ankara 2019, s.869-886.
- ÇETİN, Emrah, “Kurucaşile Kömür Madeni Ocağı ve İşletme İmtiyazı”, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.10, S.1, Haziran 2017, s. 235-248.
- ÇETİNTAŞ, Hatice, *808/1757 Osmanlı Arşivi Tasnif Numaralı Bartın Şer’iyye Sicil Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*, (Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karabük 2019.
- KARPAT, Kemal, *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*, 2. Basım, Çev. Bahar Tırnakçı, Timaş Yayınları, İstanbul 2010.
- KASAP, Zekai, Hikmet Tosun, Erhan Yılmaz, *Zonguldak*, Kültür Bakanlığı Yayınevi, Ankara 2003.
- KOÇ, Yunus, “Ömer Lütfi Barkan’ın Tarihsel Demografi Çalışmalarına Katkısı ve Klasik Dönem Osmanlı Nüfus Tarihinin Sorunları”, *Bilig*, S.65, 2013, s.177-202.
- Osmanlı İmparatorluğu’nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, C.1, Ed. Halil İnalcık-Donald Quataert, Çev. Halil Berktaş, Eren Yayıncılık, İstanbul 2004.
- ÖĞRETen, Ahmet, “Ereğli Kömür Madeni Havzasında İlk Üretim”, *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.31, 2006, s.135-160.
- ÖĞRETen, Ahmet, “Ereğli Kömür Havzasında Bahriye Nezareti Döneminde Madenler ve Madenciler (1865-1908)”, *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.3, S.5, 2007, s.139-178.
- ÖĞRETen, Ahmet, “Ereğli / Zonguldak Madencilik Sektöründe Ermeniler”, *Tarihte Türkler ve Ermeniler: Sosyo-Ekonomik Hayat*, C.5, Edt. Mehmet Metin Hülagü vd., Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014, s.143-206.
- ÖZDEMİR, Ünal, “Madencilğin Yerleşmeler Üzerindeki Etkilerine Bir Örnek: Amasra Taşkömürü İşletmeleri”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, S. 17, 2013, s.291-308.
- ÖZTÜRK, Özhan *Pontus: Antik Çağ’dan Günümüze Karadeniz’in Etnik ve Siyasi Tarihi*, 3. Baskı, Nika Yayınları, Ankara 2016.
- SAMANCIOĞLU, Kemal, *İktisat ve Ticaret Bakımından Bartın*, Ankara Basım ve Cildevi, Ankara 1941.
- SAYDAM, Abdullah, “Tanzimat Döneminde Yolsuzlukla Suçlanan Bir Vali: Mehmed Vecihî Paşa”, *History Studies, Doç. Dr. İlknur Mangır Karagöz Armağanı*, C.12, S.2, Nisan 2020, s. 595-618.
- SEZEN, Tahir *Osmanlı Yer Adları*, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2017.
- TOKSÖZ, Meltem, “Reform ve Yönetim: Devletten Topluma, Merkezden Bölgeye Osmanlı Modernleşmesi”, *Tanzimat*, 3. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2012, s.209-226.
- TUNCEL, Metin, “Bartın”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.5, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1992, s.87-90.

YILDIRIM, Halil, Ahmet Öğreten, “1876–1908 Döneminde Ereğli Kömür Havzasında Uygulanan Madencilik Teşvikleri ve Sonuçları”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 2, S. 7, 2009, s. 323-344.

YORULMAZ, Şerife, “Türkiye’de Kömürün Keşfi ve Kömür İşletme İmtiyazları (1829-1937)” *Türkiye 11. Kömür Kongresi Bildiriler Kitabı*, 10-12 Haziran 1998, Bartın-Amasra, s.283-298.

EKLER

Ek 1. Ereğli Maden Havzasında Bedosaki Efendi’nin Ortaklığı Bulunduğu Madenler

	MADEN OCAKLARININ NUMARALARI	İŞLETME TARİHİ/RUHSAT TARİHİ	BULUNDUĞU MEVKİ	İŞLETENLER
1	100 NUMARALI OCAK:	(20 Aralık 1893)	Kilimli mevkiinde demiryolun sol tarafında Ahmed Ali ocağı.	Tüccardan Bedosaki Efendi, Madenci Ahmed Ali Ağa ve Boşnak Mehmed Efendi tarafından işletilmektedir.
2	142 NUMARALI OCAK:		Amasra’da Tarlaağzı’nda Lazopir ve Yakomi ve Marko ocağı.	1889 mali yılı kayıtlarına göre ocak, Bedosaki ve ortakları elinde yüksek seviyede üretim yapar haldedir. Bu ocak, 5 Ocak 1898 tarihinden itibaren Cevahircizade Bedosaki, Anastasyan Yazıcı Bodos ve Pandelaki’nin olmuştur.
3	143 NUMARALI OCAK:		Amasra’da Tarlaağzında Bodos ve Marko Şahin Dayud ve Nikola yetimleri ocağı.	1889 mali yılında ocak, yüksek kapasiteli üretimi ile Bedosaki ve ortaklarının ellilerindedir.
4	173 NUMARALI OCAK:		Amasra mevkiinde Şişmanoğlu Mustafa Bey ve Ölecekoğlu Hüseyin’in ocağı.	1889 mali yılında, yüksek seviyeli üretimi ile Ölecekoğlu Hüseyin ve Musa’nın ellerinde bulunmaktadır. Ocak, 20 Mayıs 1901’de tamamen Cevahircioğlu Bedosaki’ye geçmiştir.
5	174 NUMARALI OCAK:		Kilimli Mevkiinde Hacı Ömer ve Lazo ve İstefan ve Ankaralı Andon ve Kırkor’un ocağı.	Ocak, 40 parça hisse itibariyle tamamı Bedosaki’ye geçmiştir (27 Aralık 1892). Açılış tarihi belirlenememiştir.
6	246 NUMARALI OCAK:	(8 Kasım 1893)	Kilimli mevkiinde Çatalağzı’nda Demircigünü Dağı adındaki yerde Ahmed Efendi’nin ocağı.	Trabzonlu Ahmed Efendi bu ocağı Artin Karamanyan ve Aslı oğlu Bedosaki Efendi Kumpanyasına satmıştır.

Mine Demir - Abdülkadir Erçin

7	274 NUMARALI OCAK:		Amasra mevkiinde Tarlaağzı Soğuksu adındaki yerde Pandelaki'nin ocağı.	1889 yılında Pandelaki'nin elinde bulunmaktadır. Bu ocak, yapılan alım satım işlemleri ile kısmen el değiştirmiş. 32.5 parçası Pandelaki'nin, 20 parçası Cevahircizade Bedosaki'nin, 7.5 parçası Anastasyadi'nin olmuştur(5 Ocak 1898).
8	282 NUMARALI OCAK:		Amasra mevkiinin Tarlaağzı'nda Kirazbey adıyla bilinen Bedosaki'nin ocağı.	Kapalıdır. Hangi tarihlerde işletildiği ve ne zaman kapandığı tespit edilememiştir.
9	283 NUMARALI OCAK:		Amasra mevkiinin Tarlaağzı'nda Kirazbey adıyla bilinen ocağın altında deniz kenarından yukarı ki kiraz ağacına kadar hudud dâhilinde Bedosaki'nin ocağı.	Kapalıdır. Hangi tarihlerde işletildiği ve ne zaman kapandığı tespit edilememiştir.
10	287 NUMARALI OCAK:		Kilimli mevkiinde Ayuini adındaki yerde Şükrü Efendi'nin yeniden açtığı Kömür ocağı.	Bu ocak 100 parça hisse itibar edilerek üçte bir hissesi Şükrü Efendi elinde kalmış, diğer üçte iki hissesi aralarında düzenlenen mukavele gereği işletilmek üzere 2.000 kuruş masraf karşılığı tüccardan Cevahircioğlu Bedosaki'ye satılmıştır (11 Kasım 1892). 1904 mali yılı kayıtlarına göre Şükrü Efendi, Sarafim ve ortaklarının ellerindedir.
11	344 NUMARALI OCAK:		Zonguldak'da Acılık adındaki yerde Cevahircioğlu Bedosaki'nin ocağı.	Bir tarafı Musaoğlu Arkları, bir tarafı dağ uzantısı, bir tarafı Kılınc basamakları, bir tarafı dere ile sınırlıdır. Simyon oğlu Yorgi'nin 1 Eylül 1883 tarihli arama tezkiresiyle bulmuş olduğu üç damar kömürdür. Macar asıllı olan Simyon oğlu Yorgi işletecek ekonomik güce sahip olmamasından dolayı, bulduğu kömüre 5.000 kuruş kıymet takdir edilerek Bedosaki Efendiye satılmıştır. Kapalıdır.
12	353 NUMARALI OCAK:		Alacağzı mevkiine bağlı Sifetler Köyü'nde Apik Efendi ile Bedosaki Efendi'nin açtığı ocak.	Bu ocağın 450 metre dahilinde müştereken imalat yapılmak üzere 10 Aralık 1893 tarihli kefaletnameleri gereği işletme tezkiresi verilmiştir.
13	357 NUMARALI OCAK:		Kozlu mevkiinde Çataldere'de Bedosaki	Ocak, Çataldere'nin kible şubesi batı kenarında ve mırı

Bartın'ın Ticari Hayatına Yön Veren Bedosaki Ailesinin Adının Karıştığı Ticari Yolsuzluklar

			Efendi'nin açtığı ocak.	tozları karşılarında bulunan Çoraklaryanı adındaki yerde, Büyük, Küçük ve Kesmeli damarları içine almaktadır. Kapalıdır. Ne zaman açıldığı ve kapandığı tespit edilememiştir.
14	364 NUMARALI OCAK:		Alacaagzı mevkiinde Madenci Halil Bey'in açtığı ocak.	Ocak, Söğütdibi'nde, bir tarafı Dağcı Ahmet Ağa'nın Kılınç ocağı, bir tarafı Teflenli olarak bilinen yerdedir. Bu ocak muhtemelen, Alacaagzı'nda Dağcı Ahmed Ağa'nın metrük değirmeni civârında nümûne aramak üzere 24 Haziran 1893 tarihinde, Bedosaki ile Karamahmudzade Halil Bey'in verdikleri dilekçeye verilen ruhsatla bulunan kömürün ocağıdır.

Kaynak: Ahmet Öğreten, “Ereğli Kömür Havzasında Bahriye Nezareti Döneminde Madenler ve Madenciler (1865-1908)”, *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.3, S.5, 2007, s.155-176.